

ΑΓΑΘΟΚΛΗΣ ΑΖΕΛΗΣ

Στις

μυλόπετρες

του

χρόνου

ΜΕΤΑΙΧΜΙΘ

Περιεχόμενα

Αντί προλόγου	13
Αλέθοντας μυλόπετρες	17
Το Μνήμα των Παλικαριών ή ο πρώτος Κόλας	19
Λένω	21
Η κομμένη φωτογραφία	23
Μισά γράμματα	27
Βάγγιω ή το χέρι που δεν κόπηκε	29
Ο εφοριακός	33
Το κουτί με τις φωνές	35
Ο χαρτοφύλακας	39
Επιστροφή	41
Ο δεύτερος Κόλας	45
Ο τελευταίος Κόλας	47
Αεροβάφτισμα	51
Η Φρειδερίκη	55
Η ψηφοφόρος	59

Επίσκεψη	63
«Από κατώφλι σε κατώφλι»	65
Μετακομίζοντας	69
Η κατά λάθος διακονιέρα	73
Η κυρία Σύνα	77
Η κυρία «;»	81
Η ανάληψη	85
Ο τραυματίας φοιτητής	89
Η επιστράτευση	93
Η σκισμένη αφίσα	95
Ο φόβος του επέκεινα	99
Triumvirat	103
Στο εργοστάσιο	107
Το τελευταίο βλέμμα	111
Η καθυστερημένη νοσταλγία	113
Οι ανακομιδές	117
Η τελευταία βόλτα	119

Αλέθοντας μυλόπετρες

«Αλιγκάτς, γίνου μπαρμπάτσιλι ντι λα πόλιμου!» διαπέρασε μια φωνή το ορεινό βλαχοχώρι. Ο μετέπειτα μπαρμπα-Βασίλης έτρεξε μαζί με τα άλλα αγόρια προς τις Άσπρες Πέτρες, που σηματοδοτούσαν την έξοδο προς το μονοπάτι για την Τραγόπετρα, σημείο της Κατάρας που περνούσε αμαξιτός δρόμος, πύλη προς τον πολιτισμένο κόσμο. Συμμετείχαν ξαδέλφια του στο Μικρασιατικό, που πρόσφατα είχε καταρρεύσει, μα οι ειδήσεις αργούσαν, φτάνοντας μαζί με τους ανθρώπους που τις έφτιαχναν. Αγκαλιές, φωνές, πειράγματα. Ο Κόλας κι ο Ντάσιος μέσα στην ομάδα των αφιχθέντων. Ο Κόλας που δεν σήκωνε μύγα στο σπαθί του και τέλειω-

* «Τρέξτε, έρχονται οι άντρες απ' τον πόλεμο!» στα βλάχικα.

σε σφαγμένος από ληστρικό χέρι στον κάμπο, όταν πήγε να καθαρίσει για μια υπόθεση λύτρων του χωριού. Ο Ντάσιος ο γαλήνιος, που παντρεύτηκε, όπως προβλεπόταν, την αρραβωνιαστικιά του σφαγμένου κι έκλεισε τα μάτια στα αλβανικά σύνορα, σε καιρό ειρήνης, μετά τον εμφύλιο, για ένα πρόβατο που πέρασε τη μεθόριο. Δεν φωτογραφήθηκαν στο Μικρασιατικό. Μοναδική μνήμη μια χρυσή τούρκικη επωμίδα, που καρφίτσωνε η κακοπαθημένη νύφη πάνω από τον κεφαλόδεσμο, πριν φορέσει οριστικά τα μαύρα. Ο εγγονός της διπλής χήρας –φοράει ρούχα ευρωπαϊκά– παντρεύτηκε την εγγονή του μπαρμπα-Βασίλη και διδάσκει την ιστορία του '22 σε μια πόλη κοντά στο πρόχειρο μνήμα του αγέρωχου Κόλα. Βρήκε στο σεντούκι της Λένως την επωμίδα, στην πρόσφατη επισκευή του πατρικού. Η ανακομιδή του μπαρμπα-Βασίλη προηγήθηκε. Η αναγνώριση του λάφυρου έμεινε σε εκκρεμότητα.

Το Μνήμα των Παλικαριών ή ο πρώτος Κόλας

Οι ληστές διέθεταν ακόμη έναν μονομερή έστω κώδικα αρχών. Όταν ο πρωτοσέλιγκας παραβίασε τους όρους της συμφωνίας πληρωμής δοσίματος και μέλη της συμμορίας πέσανε στα χέρια της χωροφυλακής μετά από κατάδοση, ο λήσταρχος πήρε ομήρους τρία παλικάρια, μεταξύ των οποίων έναν γιο τού παραβάτη, με την απαίτηση να παρουσιαστεί ο τελευταίος μπροστά του. Ο Κόλας πήρε την πρωτοβουλία να μιλήσει εκείνος με τους ληστές ζητώντας την απελευθέρωση. Βρέθηκε κι εκείνος αιχμάλωτος. Ο τσέλιγκας δεν εμφανιζόταν κι ο λήσταρχος αποφάσισε να σκοτώσουν τους ομήρους, ρίχνοντας στον κλήρο ποιος θα ξέκανε ποιον. Ο ένας ληστής, γνωστός του Κόλα, του ψιθύρισε τα καθέκαστα. Του είπε ότι θα τον χτυπούσε ξώφαλτσα

κι εκείνος ας έκανε τον πεθαμένο, μέχρι να απομακρυνθούν όλοι. Σ' αυτόν τόλμησε να προτείνει τέτοιο πράγμα, που δεν φοβήθηκε τον Κεμάλ; του φώναξε οργισμένος καθώς άρπαζε το οπλισμένο χέρι. Όταν βρήκαν τα κορμιά τους, ο Κόλας ψυχοραγούσε ακόμη την απόκοτη ψυχή. Τους έθαψαν επιτόπου, στο μέρος που έμεινε το όνομα «Μνήμα των Παλικαριών». Ο λήσταρχος συνελήφθη αργότερα και εκτελέστηκε. Ο τσέλιγκας κληρονόμησε τη μνήμη του παλικαριού του κι έχασε το μεγάλο βίος του στην Κατοχή. Ο Κόλας άφησε πίσω αρραβωνιαστικιά. Όταν εκείνη έμαθε το Καλμόλ,* κατάφερε κάπως να αντιμετωπίζει τις συνέπειες του νευρικού κλονισμού της, που παλινδρομούσε. Την παντρεύτηκε από καθήκον ο κουνιάδος της, ο Ντάσιος. Έκαναν τρία παιδιά. Τον μικρότερο γιο τον ονόμασαν Κόλα. Μετεμψύχωση του θείου, χάθηκε από αυτόχειρο βόλι στα είκοσι πέντε του. Ο μεγαλύτερος έζησε περισσότερο. Έφυγε αργότερα σε τροχάιο. Ο γιος του, τελευταίος αρσενικός στην οικογένεια, έμεινε ν' αφηγείται.

* Πασίπινο της εποχής.

Πώς αλλάζει μια βλαχόφωνη κοινότητα της Πίνδου κατά τον 20ό αιώνα, μέσω της εσωτερικής μετανάστευσης, της εκπαίδευσης και της κοινωνικής κινητικότητας; Πώς σκέφτονταν και πώς ένιωθαν οι άνθρωποί της; Πώς οι ορεσίβιοι απόγονοι των στρατιωτών της Μικρασιατικής Εκστρατείας κατέληξαν αφομοιωμένοι αστοί κατά την επέτειο του Ξεριζωμού;

Συλλογή διηγημάτων ή σπονδυλωτό αφήγημα, το βιβλίο του Αγαθοκλή Αζέλη μας ταξιδεύει μέσα από τρεις γενιές από τα χωριά στις πόλεις, από το τότε στο τώρα. Η αλλαγή των καιρών κατά την πορεία της αφήγησης συνεπιφέρει και αλλαγή στην εστίαση, στον ρυθμό, στα θέματα, καθώς τα αρχετυπικά πρόσωπα, όσο κι αν προσπαθούν να χαράξουν τις διαδρομές τους, δεν παύουν να καθορίζονται σε μεγάλο βαθμό από τις δομές και τις υπερατομικές δυνάμεις που κινούν την ιστορία, ενώ ο θάνατος ως βίωμα ή απειλή είναι διαρκώς «παρών».

ISBN: 978-618-03-3312-1

9 786180 333121

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 83312

metaixmio.gr

